

SZUNYOGH XAVÉR FERENC OSB
(1895-1980)

A magyar liturgikus mozgalom atyja, a bencés szellemiség újjáélesztője 1895. május 13-án született a Nógrád-megyei Tereskén, az egykori bencés apátság helyén. Édesapja postás volt, akit hamarosan Pestre helyeztek. Lelki fejlődésére a későbbi püspökök: Majláth, Prohászka és Shvoy atya voltak hatással. 1913-ban a Szent Benedek rendbe lépett. Már teológus korában a bencés klasszikusokat fordítja, és kapcsolatba lép a liturgikus mozgalom vezetőivel. Magyarlatin szakos tanári oklevelet szerez a budapesti egyetemen, a pozsonyin pedig pedagógiából doktorátust. 1918-1920-ig Komáromban tanár, egyesületeket vezet, újságot szerkeszt. 1920/21-ben Komáromújvárosban szervezi meg az egyházközséget. Ebből a rendkívül aktív életből hívja vissza a díszpozíció Pannonhalmára számvevőnek 1922-ben Németországban jár, és személyes kapcsolatba lép Romano Guardinivel és Odo Casellal. Hazatérve liturgikus heteket szervez először Pápán a tanítóképzőben, majd Pesten a papságnak és a híveknek is. Hogy mennyire ismeretlen volt akkor még a liturgia, mutatja egy katolikus sajtótermék megjegyzése: „Szunyogh, a nagy letargikus. Ekkor már Kőszegen volt tanár, cserkészparancsnok, kórusvezető. Római zarándoklatot szervez, amelyen Németh László az olasz tolmácsa. 1928-ban a rend budapesti gimnáziumába helyezik. A tanítás mellett tanulmányi kirándulásra viszi tanítványait a pestkörnyéki nyomortelepekre. Előadásokat, lelkigyakorlatokat tart mindenütt, de legszívesebben a Mária-utcában a katolikus háziasszonyoknak és az ottani cselédelhelyezőkben, amely később az első magyar liturgikus központ lesz. A szociális diák címen kis füzetet ad ki, amelyben nemcsak a címnek megfelelő elveit foglalta össze, hanem **az akkori közhangulattal szemben a szomszéd népek megbecsülését hangoztatja.**

Édesapja révén felkéri a postások lelki gondozására, rábízzák a rendőrlegénység vallásérkölcsi oktatását, majd a villamosalkalmazottakét is. Így nem csoda, ha az egyenruhások közül sokan előre köszöntötték, leállították a forgalmat vagy a már mozgó villamost. Ami nekünk kisdiakoknak persze nagyon imponált.

Mint tanár nem tartozott a szigorú tanárok közé, de megkedveltette különösen a magyar irodalmat, és az életre nevelt. Az előírásokon és tanmeneteken néha túltette magát, de sok mindenben megelőzte korát. Az önálló kutatásra ösztönzött, vagy pl. hanglemezről elemeztünk operákat vagy zeneműveket. Fesztelen óráit tele szötte aktualitásokkal, utazásainak élettapasztalataival. Egyszer kissé megkésve érkezett az órára, és így mentegette magát: „Most esküdtem Bajor Givivel” Csodálkozásunkra azután hozzáfűzte: a filmcenzúra-bizottság tagjai lettünk.

Szunyogh atya legnagyobb érdeme kétségtelenül a világszerte terjedő liturgikus mozgalom meggyökereztetése és népszerűsítése Magyarországon. Kapcsolatban állt e mozgalom legjelentősebb képviselőivel. Parsch Pius írja róla a 30-as évek végén lapjában, a Bibel und Liturgie-ben: Magyarországon a liturgikus megújulás és Szunyogh páter egy fogalom. A liturgiát népszerűsítő művei mellett a magyar nyelvű misszálé kiadása egyik legnagyobb érdeme. Még kőszegi tanár korában kis füzetekben jelentette meg a vásár- és ünnepnapra változó miseszövegeket egy kis imakönyv nagyságú állandó résszel. A teljes magyar misszálé ismételt kiadásával és ma is jól használható magyarázataival megérdemelné, hogy egyszerűen róla neveznénk el, mint a német nyelvterületen a „Schott”-ot. De nemcsak könyvtárat kitevő könyveivel, hanem elsősorban élőszóval terjesztette a liturgia ismeretét és szeretetét. Az országnak több mint 300 helységében tartott előadást, missziót, lelkigyakorlatot, triduumot. 12 ezernél is több beszédet mondott. Kezdeti nyelvhibáját szívós kitartással küzdötte le. Nem élt különös szónoki fogásokkal, de tartalmas és gyakorlati mondanivalójával, világos tagolásával mindig lekötötte a figyelmet. Beszédeit sokszor közvetítette a rádió is. Liturgikus beszédei mellett huzamosabb időn át közvetítették szentírásmagyarázatait is. Ezzel és a szentírást magyarázó könyveivel a biblikus apostolságot is föllendítette. Sőt éppen a biblia révén kapcsolatot talált a protestánsok felé is. Csendes nap tartására hívták meg a KIE-be (Keresztyén Ifjúsági Egyesület), és így az ökumenikus

mozgalom egyik előkészítő munkásának is tekinthetjük. Szellemes és találó címeket adott könyveinek. pl. a liturgikus év átélését elősegítő hat kötetes - kéziratban maradt - sorozatának: Rorate (Advent), Gloria (Karácsony), Miserere (Nagyböjt), Alleluja (Húsvét), Veni Sancte (Pünkösöd) és Deo gratias (Pünkösöd utáni idő), vagy szentírást magyarázó sorozatának: Szent Péter Krisztus sziklája, Szent Pál Krisztus szikrája, Hét mennyei üzenet... (az evangéliumok magyarázata kéziratban maradt). Egyik legnépszerűbb kiadványsorozata a szentségekről és szentelményekről szólt. A bilingvis és magyarázatokkal ellátott keresztelési füzetet pl. a papok százai szerezték be, és az anyanyelvet legalábbis részben használva, elővételezték a II. vatikáni zsinat újítását.

Egyik leghőbb vágya volt, hogy a megújuló bencés lelkiségnek és egyben a liturgikus apostolságnak központot és példát nyújtó intézményt tudjon alapítani. Szerette volna az ősi káyai apátságot - ahol Szt. Gellért utolsó éjszakáját töltötte - felújítani. Terve nem valósulhatott meg, de a háború után szüleinek hagyatékából és diákjai munkájával fölépítette Szt. Szabina celláját, ahol azután liturgikus biblikus lelki napokat tartott.

Kedélye, jó palóc humora sose hagyta cserben. Különösen sok tréfás megjegyzésre adott alkalmat neve és termete. Pesti tanár korában ajánlotta is vékonypénzű rendtársának, Dombos Fülöpnek, hogy cseréljenek nevet. Egyszer a tömegben megjegyezte valaki: Ki ez az elefánt? – Megfordulva, mosolyogva mutatkozott be: Bocsánat, Szunyogh vagyok. Szabinai magányában is, saját maga nyomorúsága ellenére, mindig meg tudta vigasztalni, és egy-egy jó anekdotával derűre hangolni a hozzá vetődőket. Némely újítása még barátait és ismerőseit is meghökkentette - bár a zsinat reformja majdnem minden tervét, újítását valóra váltotta - ilyenkor mosolyogva jegyezte meg: jó, hogy nem az inkvizíció korában született, mert akkor már régen megégették volna. Egy kórházi főorvos mondta: Szunyogh atyát időszakonként ő mindig kórházba utalná, akkor is, ha nem beteg, mert a betegekre türelme, humora gyógyítólag hat. Pár hónappal halála előtt, amikor lábtöréssel került kórházba, ezzel fogadta egyik látogatóját: „Hát azt már tudom, hogy a következő olimpián nem veszek részt!”

Isten kegyelméből megérte szentelésének 60. majd 1980 nyarán 61. évfordulóját. Budapest egyik legnagyobb templomát, a józsefvárosi zsúfolásig megtöltöttélc volt tanítványai, tisztelői. Maga beszélt ezeken, de még a mise szövegeit is maga állította össze. Egész életének alapelveit hagyta testamentumul ezekben csakúgy, mint gépirásos körleveleiben is. Utóbbiakkal azokat kereste fel, akiket lelki gyermekeinek, szellemi örököseinek tekintett. Pannonhalmán halt meg, Budapesten a józsefvárosi templomban volt a beszentelése, és kívánsága szerint szülőfalujában, az egykori bencés apátsági templom szépen restaurált altemplomában helyezték örök nyugalomra.

Szunyogh atyának szellemi örököse és tanítványa tulajdonképpen minden magyar pap, aki a megújított liturgia szerint végzi a szentmisét, ill. minden hívő is, aki abból akar lelki táplálékot meríteni egyéni és közösségi élete számára. Világszerte az a szokás, hogy ilyen esetekben intézményeket alapítanak vagy neveznek el az illetőről, és igyekeznek hagyatékát feldolgozni, kiadni.

Életének egy nehéz szakaszában így írta alá leveleit: Pater Alleluja. Valóban az volt. Egész életével Isten dicsőségét akarta szolgálni, és az ő derűjét sugározni.

Galambos Ireneusz OSB